

Največji slovenski dnevnik
v Združenih državah

Velja za vse leto . . . \$6.00
Za pol leta . . . \$3.00
Za New York celo leto . . . \$7.00
Za inozemstvo celo leto . . . \$7.00

GLAS NARODA

List slovenskih delavcev v Ameriki.

The largest Slovenian Daily in the United States.
Issued every day except Sundays and legal Holidays.
75,000 Readers.

TELEFON: OHelsea 3-3878

Entered as Second Class Matter September 21, 1903, at the Post Office at New York, N. Y., under Act of Congress of March 3, 1879

TELEFON: OHelsea 3-3878

NO. 245. — ŠTEV. 245.

NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 19, 1933. — ČETRTEK, 19. OKTOBRA 1933

VOLUME XII. — LETNIK XII

WAGNERJEV POZIV NA DELAVCE IN KAPITALISTE

**POGAJANJA MED ZASTOPNIKI
FRICKOVE DRUŽBE IN MAJNERJI
SO SE NENADOMA PREKINILA**

Lastniki avtomobilskih tovarn se nočejo pogajati z izdelovalci orodja. — Generalni premogarski štrajk v Wilkesbarre. — Iz Sullivan okraja v Indiani je bilo odpoklicano vojaštvo. — Stavka v Patersonu bo kmalu končana. — Murray zahteva brezpogojno priznanje United Mine Workers.

WASHINGTON, D. C., 18. oktobra. — Stavka v raznih Fordovih tovarnah bo kmalu končana. — Zastopniki stavkajočih delavcev v Fordovi tovarni v Edgewater, N. J., se bodo jutri sestali z zastopniki Fordove družbe, in vse kaže, da bo dosežena poravnava.

S tem pa še ni rečeno, da bo zavladal mir v avtomobilski industriji.

V Detroitu so namreč zastavkali izdelovalci orodja. Narodni delavski urad je skušal posredovati med njimi in lastniki avtomobilskih tvornic, toda slednji so posredovanje odločno zavrnili. Tvorničarji stojijo na stališču, da so zahteve štrajkarjev zelo pretirane.

Predsednik rabsodiščne oblasti, newyorški senator Wagner, je danes naslovil poziv na delavce in delodajalce, v katerem jim je ponovno razložil najnovejšo odredbo predsednika Roosevelta, namreč, da bo kaznovan vsak, tako delavec kot delodajalec, ki bo kršil določbe NRA.

Pred par meseci je bil glavni problem Amerike nezaposlenost. Temu problemu se je v zadnjem času pridružil drugi, namreč štrajk. Štrajki so se tako razširili, da resno ogrožajo razvoj ameriškega gospodarstva, ki se je baš začelo obnavljati.

Po Wagnerjevem mnenju bi se dalo večino sporov med delom in kapitalom mirnim potom rešiti. Štrajk bi nikdar ne smel veljati za prvo bojno sredstvo.

Kakšno moč imata N R A in njena rabsodiščna komisija, je Wagner pojasnil s sledečim primerom:

Premogovni baroni v zapadnem delu Kentuckija se nočejo pogajati s stavkajočimi delavci. Če bi se hotel poslužiti oblasti, ki mi je na razpolago, lahko prisilim lastnike premogovnikov, da jutri pridejo k meni in se začno v moji navzočnosti pogajati z zastopniki delavcev.

WASHINGTON, D. C., 18. oktobra. — Jutri bo izbruhnil generalni štrajk pri Glen Alden Coal Co. v Wilkes-Barre in sicer pod vodstvom pred kratkim organizirane zveze kopačev trdega premoga. Vsled štrajka bo prizadetih dvajset tisoč delavcev.

V Miner Mills v bližini Wilkes-Barre se je pripetila včeraj ponoči dinamitna eksplozija. To je že tretja v teku enega tedna. Neznanci so vrgli pred Finn hotel bombo, ki je sicer povzročila precejšnjo škodo, ranjen pa ni bil nihče.

V okrožju mehkega premoga v Alabami je izbruhnil nov štrajk. Zastavkalo je 350 delavcev Moss Company.

Iz Sullivan okraja v Indiani je bilo odpoklicano vojaštvo. Javna zborovanja so še vedno prepovedana.

PATERSON, N. J., 18. okt. — Stavkajoči svilarji se bodo drugi teden vrnili na delo. Tovarnarji so sprejeli predlog rabsodiščne oblasti in bodo plačali delavcem po 27 dolarjev na teden.

PITTSBURGH, Pa., 18. oktobra. — Podpredsednik United Mine Workers Philip Murray je danes izjavil, da so bila pogajanja s Thomasom Mosesom, predsednikom H. C. Frick Coal Company nenadoma prekinjena.

— Administratorju Johnsonu sem pojasnil ves položaj, — je rekel Murray, — ter dostavil, da mo-

Mirovne pogodbe je treba izpremeniti

**ČEHI PROTI
NEMŠKIM
STRANKAM**

Poslanska zbornica razpravlja o novi postavi proti Nemcem. — Policija bo dobila obsežne pravice.

Praga, Češka, 18. oktobra. — Vlada je parlamentu predložila predlog, katere poglaviti cilj je razpust nemških nacionalno-socialističnih in drugih narodno-nemških strank na Češkem. Po novi postavi naj bi imela vlada pravico razpustiti vsako stranko, ki ogroža neodvisnost, edinstvo in obstoj države ali pa varnost republike.

Po novi postavi naj bi krajjevo in državne policijske oblasti imele pravico naložiti članom teh strank najstrožje omejitve osebnih svobod. Oblasti bi po tej postavi brez sodnijskega ukaza imele pravico odpirati pisma, brzojavne in poslušati telefonske pogovore.

Policija bi tudi imela pravico prisiliti razpuščeno stranko, da ostane v gotovem okraju. Izmed celokupnega čehoslovaškega prebivalstva 15.000.000 je 2 milijona 273.000 Nemcev.

SIAMSKI UPORNIKI NA BEGU

Bangkok, Siam, 18. oktobra. — Neko poročilo zatrjuje, da so uporniki na celi črti na begu in da jih vlade čete zasledujejo.

Poročila pravijo, da se pozorišče bojev vedno oddaljuje od glavnega mesta proti severu. Odkar se je pričela vstaja, so uporniki izgubili 500 mrtvih in 1000 ranjenih.

Po silnem bombardiranju so se vladne čete zopet polastile letališča v Boni, toda ko so ga zasledili, so izprevideli, da so uporniki odnesli vse aeroplane, orožje in municijo.

Medtem ko so nekatere vladne čete odšle proti severu, da zasledujejo umikajoče se upornike, so bile poslane druge čete proti jugu, da zadušijo novo vstajo.

Kralj Prajadhipok in kraljica Rambai Barni, ki sta bila v letovišču v Boni, ko se je pričela vstaja, sta se odločila, da se sedaj ostaneta še tam. Do tega sklepa sta prišla, ker sta prepričana, da je za nju kraj varen in da ne kaže, da bi tekem nemirov premijala svoje bivališče.

**RUSI BOMBARDIRAJO
MANČUKUO MESTO**

Peiping, Kitajska, 18. oktobra. — Kitajski listi poročajo, da je šest ruskih aeroplanov bombardiralo glavno mančukuo mesto Hsincing in da je bilo ubitih 200 Japoncev. Kitajsko prebivalstvo je bilo zelo navdušeno, medtem ko so ruski, kitajski in japonski vladni zastopniki preiskavali izvor teh vesti.

ra priti nadaljna poteza iz Washingtona. Mr. Moses se noče več pogajati. Predsednik Roosevelt je obljubil, da se bo sam bavil s to zadevo, če ne bomo prišli do nikakega zaključka.

Murray zahteva brezpogojno priznanje United Mine Workers organizacije, dočim noče Moses o tem ničesar slišati.

**NAZIJSKI
VODITELJI
KOT PRIČE**

Pri obravnavi proti požigalcem državne zbornice bodo poklicani za priče nazijski voditelji. Obdolžbe "rujave knjige".

Berlin, Nemčija, 18. oktobra. — Sodišče je naznanilo, da bo v obravnavi proti požigalcem nemške državne zbornice poklicanih več višjih uradnikov v Hitlerjevi vladi, da odgovarjajo na vprašanja glede svojega delovanja v noči požara 27. februarja.

Med njimi, ki bodo poklicani kot priče, so: general Hermann Wilhelm Goering, pruski ministrski predsednik, Joseph Goebbels, minister za propagando in prosveto, ki sta v "rjavi knjigi" označena kot glavna voditelja pri požaru palače državnega zbora ter grof Wolf Heindrich von Helldorf in Edmund Heines.

Državni obtožitelj Karl Werner je predlagal, da so poklicani pred sodišče, da odgovarjajo na nesramne obdolžitve v "rjavi knjigi", ki je bila izdana v Angliji in ki hoče dokazati, da so nazijski sami zanetili požar v zbornici.

Zagovornik obtožencev Alfons Staack je nasprotoval temu predlogu, češ, da izraža "rjava knjiga" samo sumničenje, toda sodnik je pristal na zahtevo državnega pravdnika.

Nato je državni pravdnik bral iz "rjave knjige" odstavek, ki dolži Heinesa in von Helldorfa, da sta vodila nazijske napadalne čete v palačo državnega zbora skozi podzemski hodnik, ki veže palačo s stanovanjem ministrskega predsednika Goebbelsa in da so nazijski nesli s seboj gorljive snovi ter so pustili van der Lubbeja, ki je požig že priznal, samega, da je izvršil požigalno delo.

Werner je nadalje izvajal, da je bilo s pričami že dokazano, da dr. Goebbels ni izdelal tega načrta in da general Goering ni izpeljal načrta. Dvignjene so bile obdolžbe, da so nazijski namerali požariti abormico pred volitvami in so nato po krivem obdolžili komuniste tega zločina.

**FORD JE PRIPRAVLJEN
NA POGAJANJA**

Washington, D. C., 18. oktobra. — Najmogočnejši ameriški industrijalec, Henry Ford, ki ni hotel podpisati pravilnika za avtomobilsko industrijo, je obljubil, da bo imenoval svoje zastopnike, ki se bodo sestali z zastopniki stavkajočih uslužbenecov v njegovih tovarnah v Chester, Pa. in Edgewater, N. J.

Ford je rekel, da njegov namen ni kršiti vladnega pravilnika, temveč, da ga bo celo prekosil glede določb o postopanju z delavci.

**KELLY JE
NAPOVEDAL
SVOJ BEG**

Njegova žena zagotavlja svojo ljubezen do njega. Upa, da jo bo Kelly do Božiča rešil iz ječe.

Memphis, Tenn., 18. oktobra. — Kathryn Kelly je zatrjevala svojo ljubezen do svojega moža Geo. Kellyja in rekla, da bo njen mož pobegnil iz ječe in jo bo oprostil do Božiča.

George bo prišel k meni okoli Božiča, — je rekla, ko je bila s svojo materjo Mrs. Shannon, ki sta bili obe obsojeni na doživetje ječe zaradi udeležbe pri odvetbi milijonarja Urschela, pripeljana iz Oklahome City.

Rekel je, da bo o Božiču pobegnil iz ječe in bo rešil tudi mene, — je rekla Mrs. Kelly. — In kar reče, tudi vedno stori. George-a ljubim zelo. Nekaj časa sem bila nanj jezna, toda pozneje sem ga razumela.

Njena mati, Mrs. Shannon, pa ima o njem drugačno mnenje. Dolgi ga, da je sam kriv vse nesreče v družini, ker je z revolverjem v roki prisilil njo in njenega moža, da sta imela v svoji hiši Urschela zaprtega.

Cincinnati, Tenn., 18. oktobra. — V spremstvu dvajset detektivov, ki so bili oboroženi z revolverji, strojnimi puškami in solznimi bombami, je bila Kathryn Kelly pripeljana v prisilno delavnico v Cincinnati.

Oklahome City, Okla., 18. oktobra. — Kazniški paznik E. E. Herron je rekel, da mu je Mrs. Kelly obljubila \$15.000, ako jo pusti, da pobegne oni dan, predno je bila odpeljana v Memphis.

Mrs. Kerry ga je prosila, da ji dovoli, da pokliče neko telefonsko številko in prišel bo takoj nek mož, ki mu bo izplačal \$15.000. Herron pa je ponudbo odločno odklonil.

**NAPETOST
V AVSTRIJI**

Socijalisti so pripravljeni na splošni štrajk, ako bo stranka razpuščena. — Vpeljana bo smrtna kazen.

Dunaj, Avstrija, 18. oktobar. — V avstrijskem ozračju se mešajo vojaška zarota, splošna stavka in obsedno stanje. Obenem pa se kander Dollfuss pripravlja na sprejem čehoslovaškega zunanega ministra dr. Edwarda Beneša.

Da čehoslovaška vlada pokaže svoje stališče napram splošni stavki v Avstriji, je zaplenila izdajo vplivnega nemškega lista v Pragi "Prager Tageblatt", ki je objavil navodila socijalistom za splošni štrajk na Dunaju.

Uradni list dunajske vlade "Wiener Zeitung" primaša na prvi strani naznanje, da bo v kratkem v Avstriji razglašeno obsedno stanje in obenem z njim bo zopet vpeljana smrtna kazen, ki je bila po novi republikanski ustavi odpravljena.

"Wiener Zeitung" tudi pravi, da je odkritje vojaške zarote v

**NICHOLAS MURRAY BUTLER
O NEVARNOSTI NOVE VOJNE**

V svojem govoru je predsednik Columbia vseučilišča v New Yorku dr. Nicholas Murray Butler rekel, da ni več mogoče preprečiti nove svetovne vojne, ako niso v najkrajšem času premenjene pogodbe, ki so sledile zadnji svetovni vojni.

**OBMEJNI
SFOR JE BIL
PORAVNAN**

Argentinska straža je ustrelila pet Brazilcev. — Političen namen je bil zanikan.

Rio de Janeiro, Brazilija, 18. oktobra. — Četudi je bilo v ponedeljek v Santo Tome v Argentini ustreljenih pet Brazilcev in četudi sta med njimi dva sorodnika predsednika Vargasa, je vendar v uradnem predsedniškem poročilu ta dogodek označen kot "usodepoln slučaj", iz česar je mogoče sklepati, da ta usodepoln dogodek ne bo imel političnih posledic.

Stvar se je dogodila, ko so se argentinski obmejni stražniki s čolnom prepeljali čez obmejno reko pri Santo Tome proti argentinski stranki. Stražniki so streljali in pobili pet Brazilcev. V uradnem poročilu se glasi, da si je pet mladeničev hotelo ogledati neko filmsko predstavo, pri katerem je bil v tem od sveta ločenem kraju prikratk uporabljen govorni film. Nadaljno razpravo o tem dogodku v časopisih je vlada prepovedala.

Buenos Aires, Argentina, 18. oktobra. — Argentinska poročila zatrjujejo, da je prišlo do nesrečnega dogodka pri Santo Tome, ker je brazilska obmejna straža zavrnila argentinski čoln z oboroženimi stražniki. Navzlic temu pa je ta dogodek končan. Argentinska vlada je brazilski vladi izrekla svoje obžalovanje in odredila uradno preiskavo, ki je do sedaj pokazala, da je argentinska straža na streljanje brazilске straže pričela streljati s strojnimi puškami.

Obmejna straža je mnenja, da so Brazilci hoteli oprostiti Brazilce, ki so odvedli političnega begunca obersta Cuncha in ki so v Argentini zaprti.

Linco dokazalo, da so bivši častniki, ki so nazijski pristaši, hoteli zapleniti orožje v vojašnici v Linco in ga porabiti v drugih krajih. Politična policija je izvedla matančne preiskave po vseh avstrijskih vojaških postojankah.

Dunajski listi niso pisali o tajnih navodilih za socijalistični splošni štrajk, toda o tem je poročal praški "Tageblatt".

"Wiener Zeitung" pravi, da je z ozirom na grožnje socijalistov, da bodo razglasili splošni štrajk, ako bo njihova stranka razpuščena, potrebno, da je razglašeno obsedno stanje, ki naj bo svarilo nazijscem in socijalistom.

Butler pravi, da so oni možje, ki so hoteli doseči svetovni mir, napravili v versailski pogodbi vsako mogočo napako, ki ovira tak mir.

"To je pogodba kazni, maščevanja in ne pogodba graditvega in v bodočnost gledajočega vladanja", je rekel Butler. "In tej pogodbi se imamo večidel zahvaliti za vse katastrofe zadnjih 15 let. To ni pogodba, ki je bila sklenjena med strankami. To je pogodba, ki je bila narekovana za premaganega, ki jo je moral podpisati".

O današnjih narodih je rekel Butler, da hodijo med dvema svetovoma: med prvim, ki je mrtve in med drugim, ki je bil rojen brez moči. Stari svet je umrl med svetovno vojno in tako so bili uničeni vsi uspehi 200 let in je gradnja sila zastala za prihodnjih 100 let.

V Mussoliniju vidi dr. Butler poglavito osebo v Evropi, ki bo mogoče edina našla pot iz politične in gospodarske zmešnjave. V naraščajočem nacionalizmu vidi dr. Butler največjo nevarnost.

**NORVEŠKI
DELAVCI SO
ZMAGALI**

Delavska stranka je dobila pri volitvah 22 poslanskih mest. — Konservativna stranka se je razbila.

Oslo, Norveška, 18. oktobra. — Pri narodnih volitvah, ki so se vršile v torek, more delavska stranka zaznamovati veliko zmago nad konservativno, liberalno in kmetsko stranko.

Delavska stranka je dobila od opozicije 22 sedežev, tako da ima sedaj skupno 60 sedežev. Konservativci so izgubili 10 mest in jim je ostalo še 31; liberalci so izgubili 9 mest in jih imajo še 24; kmetske so izgubili tri in jim je ostalo še 22.

Volilni listki so vsebovali 18 strank, toda samo štiri so pokazale kakšno moč. Delavci so dobili glasove s svojim obsežnim programom za zmanjšanje brezposelnosti.

Poglavitni vzrok za tako veliko pridobitev delavske stranke pa je razkol skupne konservativne fronte liberalcev in kmetov, ker se niso hoteli zvezati z narodno zvezo.

**AVSTRIJA JE ZAPRLA
VSEUČILIŠČA**

Dunaj, Avstrija, 18. oktobra. — Ker se nazijski nemiri med visokošolsko vedno nadaljujejo, je vlada odredila, da se zapre vsa avstrijska vseučilišča. Nad dvajset oseb, med njimi mnogo žensk, je bilo aretiranih pod obdolžbo izdajstva.

